

– ярмарках українських страв.

Нові технології навчання допомагають залучити до активної роботи всіх учнів. Але не можна нехтувати традиційними формами уроку. Перевіривши на практиці ефективність використання традиційних технологій навчання і нових, інтерактивних, нестандартних методів, вважаємо, що найкращі результати можна отримати лише шляхом гармонійного поєднання, удосконалення, урізноманітнення вже відомого і впровадження сучасних технологій навчання.

Поки існуватиме школа, доти точитимуться дискусії про те, як зацікавити дітей, мотивувати їх до навчання. Потрібно, щоб слово вчителя не тільки несло інформацію, а й хвилювало, дивувало, захоплювало, інтригувало. Щодо цього Василь Су-

хомлинський зазначав: «Найважливіше — у своєму учневі бачити живу людину. Навчання — це насамперед живі людські стосунки між педагогом і дітьми, а не перекладання з голови педагога в голову учня».

Необхідність творчого підходу до своєї справи є вимогою сьогодення. Педагог, як ніхто інший, не повинен бути формалістом, адже кожного дня він торкається дитячих душ, збагачує їх добром, вірою, надією, любов'ю. Поділяємо думку В.О. Сухомлинського: «Учитель має право вчити інших, допоки вчиться сам». Не зупинятися в пошуках, творити себе, бути щасливим і дарувати щастя іншим – тільки так можна відчувати задоволення від своєї праці і побачити вогники вдячності в очах учнів.

Викладання англійської мови у багаторівневих класах

Людмила СПІВАКОВА,

заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель англійської мови, старший вчитель

Ще Арістотель вивів знамениту тріаду викладацької етики, що якнайкраще співвідноситься з сучасними вимогами: логос – якість викладу, пафос – контакт з аудиторією, етос – ставлення до інших осіб.

Працюючи в новоствореному навчальному закладі, педагогічний колектив стикнувся з серйозною проблемою ментального різнобарв'я. До школи прийшли діти з різними індивідуальними особливостями і здібностями до навчання, рівнями навчальної підготовленості та культури в цілому, але з амбіціями швидкого та якісного оволодіння іноземними мовами. Вчитель повинен надати якісні освітні послуги за один і той самий час, використовуючи однакові матеріально-технічні можливості, всім учням класу, незважаючи на їх лінгвістичну мультирівневість. Ось типова ситуація щодо підготовки та вибору вчителем методів і пошуку шляхів організації уроку в такій групі.

Учитель міркує, як досягти запланованої мети. Він подумки перебирає відомі йому методи, співвідносячи їх із конкретними умовами і наявними

можливостями. Один метод може найшвидше привести до поставленої мети, але він не придатний для всіх, тому що кілька учнів у класі мають низький рівень підготовленості. Другий – потребує спеціального обладнання і належних умов, яких, на жаль, немає. Третій – особливо ефективний, але вимагає тривалої підготовки вчителя та учнів, до того ж, застосовуючи його, педагог ризикує не досягти мети за браком часу. Четвертий...

Творчі муки вчителя – це типові прогностичні роздуми, наслідком яких є вибір оптимальних методів і конструктивних форм проведення уроку. Але вони інтуїтивні. Не варто застосовувати інтуїцію, особливо у випадку, коли досвід педагогічної роботи обмежується 1–2 роками. У цьому разі краще чітко дотримуватися науково-методичних рекомендацій, що ідеально викладені у НМК, за якими працює наша школа і в яких ідеться про комплексний підхід до навчання та планування на науковому рівні.

Наукове прогнозування відрізняється від інтуїтивного. Його розуміють як передбачення, що здійснюється за допомогою вивірених способів, а результат постає у формі істинно наукового судження – прогнозу.

Тому хотілося б проаналізувати ситуацію навчальної діяльності з викладання іноземної мови у багаторівневому класі в цілому, наголосити, що комунікативна система навчання будується реверсивним шляхом, тобто спочатку окреслюється або

прогнозується кінцева мета, а потім визначаються завдання, засоби та оптимальні форми роботи, які можуть привести до певного результату.

Отже, що ж таке багаторівнева група або клас? Це учні з різними стилями навчання: одні діти краще навчаються через зорове сприйняття (visual learners), інші – через слухання (auditory learners), хтось – через читання або письмо (verbal learners), ще хтось – через рухи (kinesthetic learners); з неоднаковим рівнем підготовленості; особливими здібностями як загального, так і специфічного характеру; з певним культурним підґрунтям; різним ставленням до вивчення іноземних мов; зі специфічним досвідом навчання; особливою мотиваційною орієнтацією тощо. По суті, велика багаторівнева група охоплює учнів, які навчаються у «різноманітті різних рівнів».

Справді, більшість класів, які вивчають іноземну мову в нашій школі, мультирівневі (гетерогенні). Такий тип умов навчальної діяльності може збагатити учнів різноманітністю суспільної взаємодії, життєвого досвіду, знань, думок та ідей, поведінки тощо. Але у той самий час це призводить до виникнення ситуацій, які ускладнюють роботу вчителя, поки він намагається надати кожному учневі можливість якісного навчання та досягнути певного успіху у викладанні іноземної мови. Ситуація стає більш напруженою, якщо навчальні класи не дуже добре оснащені та вчитель повинен працювати з групою тільки за допомогою підручника.

Спілкуючись зі своїми колегами, нескладно було з'ясувати певні труднощі, які виникають у процесі навчання іноземної мови в таких багаторівневих класах. Ось деякі думки моїх колег:

- складно здійснювати контроль за ефективністю навчання в такому класі;
- важко перевірити досягнення кожного учня;
- багато учнів мають знижену працездатність (здатність підтримувати увагу) протягом уроку;
- складно заохотити всіх учнів підтримувати активний пізнавальний інтерес та рівноцінну участь у розумовій діяльності протягом уроку;
- важко з'ясувати якість навчальної діяльності учнів з низьким рівнем мовленнєвої компетенції;
- завжди є учні з високим рівнем мовленнєвої компетенції, які активні у комунікативній діяльності;
- великі багаторівневі групи завжди галасливі;
- не всі учні мають достатньо часу для мовленнєвої практики;
- у таких класах завжди низький рівень мотивації;
- необхідно постійно використовувати рідну мову для учнів з низьким рівнем мовленнєвої компетенції.

Тобто можна виокремити основні труднощі, яких зазнають учителі, працюючи в таких групах:

- надмірне використання вправ для контролю;
- низький рівень взаємодії між учителем та учнями;
- труднощі в організації заняття;

- необхідність визначення індивідуальних потреб кожного учня;
- відсутність активності всіх учнів на уроці;
- невпевненість учителя щодо ефективності процесу навчання;
- проблеми з дисципліною;
- низький рівень зацікавленості учнів у навчальній діяльності;
- надмірне використання рідної мови.

Які ж переваги багаторівневих груп? Учителі, які працюють в таких групах, стверджують:

- з'являється можливість використовувати більше пізнавальних ігор, навчальних дискусій, виражати свої почуття, здійснювати емоційну і раціональну взаємодію. Адже саме спілкування є найважливішою умовою виховання і виконує, крім виховної, функції навчання, пізнання та розвитку;
- у таких групах забезпечується підвищення або посилення рівня спільного (взаємного) навчання, тобто формуються групи перехресних здібностей;
- учні отримують більше шансів взаємодії з людьми різного типу та складу, що урізноманітнює знання про соціальне оточення, підвищує самооцінку та спонукає до роздумів про цінність інших людей;
- такі групи надають можливість працювати творчо і неординарно.

Для продуктивнішого оволодіння учнями всіма аспектами іноземної мови та успішної реалізації мети навчання передбачена система засобів (пам'яток і спеціальних вправ), які вчитель, котрий працює в умовах багаторівневих класів, має усвідомити та прийняти для формування своєї професійної індивідуальності. Ось, на думку вчених, головні компоненти індивідуальної професійної майстерності: особистий досвід, контекст діяльності, інтереси і схильності, емоції і відчуття, світогляд, статус у колективі. Все це дає змогу викликати в учнів справжню комунікативну і ситуативну мотивацію.

Оперативне управління навчальним процесом для такого типу класу дуже просте:

- *ставте точні цілі, давайте чіткі інструкції* та спостерігайте за діяльністю учнів, направляючи та керуючи процесом учіння. Спонукайте учнів говорити, писати, переживати, порівнювати тощо;
- *установіть чіткі правила*. Це найперше, що необхідно зробити з самого початку. Учні автоматично перевірятимуть ці правила. Тож не допустіть помилку перетлумачення правил, поступаючись своїй слабкості. Будьте справедливими з усіма;
- *вивчіть імена*. Учні реагують позитивно, якщо вірять, що ви щиро цікавитесь ними особисто. Один зі шляхів побудувати шанобливі відносини з учнями – вивчити їхні імена якомога швидше;
- *активізуйте та провокуйте співпрацю*: налаштуйте учнів працювати у постійній взаємодії між собою, підтримуйте парну та групову роботу, дружні коментарі, обмін ідеями, колективне письмо, групові презентації постерів, газет, проєктів, досліджень тощо;

- *урізноманітнюйте навчальний матеріал* не тільки якісно, але й кількісно;
- *контролюйте та підтримуйте зворотний зв'язок з учнями*: одне з найважливіших завдань процесу навчання в такому класі – намагатися спілкуватися з учнями на особистому рівні;
- *використовуйте індивідуальну роботу*;
- *залучайте учнів до організаційних моментів навчального процесу*: зібрати домашнє завдання, перевірити присутність, роздати робочі папери, надати інструкції щодо виконання вправ у малих підгрупах тощо. Спільна діяльність організовується так, щоб учні усвідомлювали, що від кожного з них залежить успішність загальної справи.

Вправи, наведені нижче, на наш погляд, допоможуть активізувати співробітництво, комунікативну взаємодію та участь усіх учнів у процесі навчання в умовах лінгвістичної багаторівневості.

Describing a picture/poster (опис картини або постера). Учням пропонується сказати декілька слів про відому картину у межах ліміту часу або за певним планом розповіді.

Sharing experiences (обмін досвідом). Вчитель обирає тему, яка пов'язана з темою підручника, та висловлює свої міркування. Потім запрошує учнів висловити своє судження або факти з власного досвіду.

News reading (опис новин). Використання доступних ресурсів для індивідуальної роботи: фотокопії, вирізки з газет, журналів з текстами новин.

Memorizing spelling (запам'ятовування слів). Розділивши клас на дві групи, вчитель на дошці пише у стовпчик по 10–15 слів зі складним правописом, дає можливість прочитати та витирає їх з дошки. Учні мають написати ці слова без помилок та у правильному порядку. Виграє група, яка не має жодної помилки та вкладається у лімітований час.

Five minutes of writing (п'ятихвилинне письмо). Вчитель пропонує учням написати повідомлення на задану тему упродовж 5 хвилин.

Chain writing (ланцюжкове письмо). Вчитель оголошує тему, перший учень має написати одне речення та передати папір наступному учневі. Інший пише речення, пов'язане з першим, та передає папір наступному учневі. Учень читає та доповнює текст ще одним реченням. На папері має бути не менш як 10 висловлювань. Найкращий учень групи читає перед класом увесь текст.

Who am I? (ідентифікація). На спину кожному учневі прикріплюється ім'я відомої особи. Учні не знають імені свого персонажу і ходять по класу, запитуючи інших про себе та намагаючись ідентифікувати себе. Як тільки вони вгадують свій образ, кріплять табличку спереду і продовжують допомагати іншим у їх ідентифікації.

Отже, з огляду на те, що вчителю іноземної мови доводиться зазвичай працювати з різнорівневими групами, найефективнішими засобами організації навчального процесу потрібно визнати колективні види роботи, які забезпечують максимальне залучення до комунікативної діяльності всіх учнів.

ПЕДАГОГИ-МИТЦІ: НИМИ ПИШАЄТЬСЯ УКРАЇНА

«Французькі канікули»

Володимира Труша

Володимир Миколайович Труш – художник-живописець (пейзаж, портрет, натюрморт). Живе і працює у Києві. Народився 28 червня 1963 р. у с. Кобижча Бобровицького району Чернігівської області. У 1981 році закінчив Республіканську художню школу імені Тараса Шевченка, а в 1987-му – Київський державний художній інститут, живописний факультет, майстерня професора Віктора Васильовича Шаталіна. У 1995 році Володимир Миколайович був прийнятий до Національної спілки художників України.

Одна з важливих граней творчості майстра – педагогічна діяльність. Нині він працює викладачем кафедри образотворчого мистецтва Інституту педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Серед найвідоміших робіт Володимира Труша – цикл «Французькі канікули», що виразно і тонко передає ліризм його творчості. Митець брав участь у багатьох виставках, зокрема таких: Республіканська художня виставка «Мальовнича Україна», 1992, м. Чернігів («Сонячний день», 1991, 70x90, полотно, олія); 1994, м. Миколаїв; 1995, м. Ужгород; Республіканська весняна художня виставка, присвячена I з'їзду Спілки художників України, 1992, м. Київ; Всеукраїнська художня весняна виставка, 1993, м. Київ; 1994, м. Київ; Всеукраїнська художня осіння виставка, 1994, м. Київ («Вишневий цвіт», 1993, 50x70, полотно, олія); Всеукраїнська художня виставка «За світ без екстремізму і фашизму», 1995, м. Київ («Чорнобівці», 1995, 70x70, полотно, олія); Всеукраїнська художня виставка, присвячена 400-річчю від дня народження Б. Хмельницького, 1995, м. Київ; Міжнародний арт-фестиваль «ARTEXPO», 2002, м. Нью-Йорк, США; Виставки в «O'ART Gallery», м. Прага, Чехія, 2002–2009 (щорічні виставки); Міжнародний арт-фестиваль «ART-Vienna», 2002, м. Відень, Австрія; Міжнародний арт-фестиваль в Дубліні, 2005, Ірландія; II, III, IV Міжнародна художня виставка-ярмарок «Арт-Київ»: картини були представлені галереєю «O'ART Gallery» Л.Ольшевської (м. Прага, Чехія) та ін.

Роботи Володимира Труша зберігаються в приватних колекціях України, Великобританії, США, Чехії, Канади, Китаю та ін.

Євгенія КЛИМЕНКО,
прес-центр НПУ ім. М.П. Драгоманова